Идораи чумхуриявии хукуки инсон ва риояи конуният

Китобчаи дасти барои махкумшудагон

(Дар шакли саволу чавоб)

Бо дастгирии моддии

Дафтари САХА дар шахри Душанбе

Душанбе, 2004

Идораи чумхуриявии хукуки инсон ва риояи конуният

Бо дастгирии моддии

Дафтари САХА дар шахри Душанбе

Китобчаи дасти барои махкумшудагон

Дар шакли саволу чавоб. Нашрияи якум 34 с.

Тартибдиханда: **Кахрамон Сангинов**

Мухарир: Прокурори шуъбаи назорати тафтиши пешаки ва тахкик дар макомоти корхои дохилаи прокуратураи ш. Душанбе.

Мелибоев Ч.Ю.

Маслихатгар: Муовини Сардори РКИ

Вазорати Адлияи Чумхурии Точикистон

Акназарбеков Г.С.

© Идораи чумхуриявии хукуки инсон

ва риояи конуният

Мукаддима

1. Дар кучо ва дар кадом шакл махкумшуда бо хукукхои худ шинос шуда метавонад?.......6
2. Барои ичроиши чазои махрум сохтан аз озоди чи асос шуда метавонад?..........................6
3. Асосхои холати хукукии Шумо...……………………………………………………6
4. Аз болои муассисахои ичроиши чазо, ки назорат мебарад?..6
5. Чанд намуд муассисахои ислохи дар Точикистон мавчуданд?..6-7
6. Намудхои муассисахои ислохи…………………………………………………7-8
7. Низом дар муассисаи ислохи……………………………………………………8
8. Хукуки ба муассисаи ислохи ворид шуданро ки дорад?..9
9. Интихоби намуди муассисаи ислохи…………………………………………………9
10. Муддати чанд вакт, махкумшуда ба муассисаи ислохи равона мешавад?.......................9
11.Гузаронидани Шумо ба чои ичроиши чазо чи тавр мегузарад?..9
12. Этап – барои махкумшудагон яке аз вазнинтарин душворихо мебошад, асосан ба он ашхосе, ки гирифтори бемории вазнин аст. Махкумшудагони гиририфтори беморихои гуногун чи тавр этап мешаванд?..10
13.Табобатхонаи Маркази……………………………………………………...10
14.Махкумшудагоне, ки ба муассисаи ислохи ворид шуданд, бо чи намуд ашехо таъмин карда мешаванд?...10
15. Гузаронидани Шумо аз як муассиса ба муассисаи дигар, аз хисоби ки ба вучуд оварда мешавад?...10
16. Кадом махкумшуда барои ичроиши хизматрасонии хочаги ба муассисаи ислохи гузаронида нашуда, дар махбасхонаи тафтишоти барои адои чазо мемонад?.................10-11
17. Махкумшударо чи тавр ба муассисаи ислохи кабул мекунанд?
Ба кадом маросимхо Шумо дучор мешавед?..11
18.Хабаркунии хешу табор оиди чои адокунии чазо……………………………...11
19. Кадом хукукхоро ба Шумо бояд таъмин кунанд?...11-12
20. Номумкин будани табъид………………………………………………………12
21. Хукук ба гирифтани маълумот оиди хукукхои худ…………………………….13
22. Номумкин будани истифодаи азият (пытка)………..…………………………...13-14
23. Хукук ба эътирофи шарафи инсони……………………………………………14
24. Тартиби баррасии шикоятхои махкумшудагон?..14-15
25. Хамчун шахси диндор Шумо чи гуна хукукхо доред?..15
26.Мулокот бо хешовандон………………………………………………………15-16
27. Тартиби гузаронидани мулокот…………………………………………………16
28. Мулокот бо адвокат………...………………………………………………...16-17
29. Оё Шумо хукуки гирифтан фириставу дастовез доред?...17
30. Оё Шумо хукук ба мукотиба намудан доред?..17
31. Хукук ба гаштугузор………………………………………………….…..17-18
32. Хукук ба гуфтушуниди телефонии……………………………………………..18
33. Хукук ба баромадан аз худуди муассиса……………………………………...18-19
34. Хукук ба хизматрасонии модди-маиши…………………………………………..19
35. Хучрахо……………………………………………………………………...19
36. Муросилоти пули……………………………………………………………...20
37. Таъминоти тибби дар муассисаи ислохим чи тавр аст?...20
38. Хукук ба таъминоти ичтимои ……………………………………………………..20
39. Оё Шумо озукавори харид карда метавонед?...20-21
40. Тартиботи руз дар муассиаи ислохи……………………………………………21
41. Кабули шахси аз тарафи сардор…………………………………………………..21
42. Тартиби истеъмоли хурок дар муассисахои ислохи?...21
43. Кадом ашёхоро Шумо дар камера нигох дошта метавонед?..21
44. Оё мумкин аст, ки ашёхои Шумо ва камераи Шуморо кофтукоб кунанд?..............21-22

45. Маълум аст, ки дар колонияхо фаъолияти фаври-чустучуи гузаронида мешавад. Максади ин фаъолият чист?..22
46. Оё нисбати махкумшудагон чорахои хавасмандгардони истифода бурда мешаванд?..22-23
47. Оё Шуморо ба чорахои интизоми гирифтор мекунанд?..23-24
48. Коидахои чудо нигохдории махкумшудагон чи гуна аст?...24
49. Мехнат дар муассиаи ислохи………………………………………………………......24-25
50. Дар кадом холатхо мумкин аст, ки Шуморо ба дигар муассисаи ислохи гузаронанд?..25
51. Дар кадом холатхо муассисаи ислохи иваз карда мешавад?.....................................25-26
52. Чорахои бехатари ва асосхои татбики онхо……………………………………………26
53. Дар кадом холатхо дастбандхо истифода бурда мешаванд?..26
54. Дар кадом холатхо яроки оташфишон истифода бурда мешавад?..................................27
55. Шароитхои адои чазо дар муассисаи ислохи чи гунаанд?...27
56. Агар ба хаёти Шумо хатаре тахдид кунад……………………………………………..27
57. Воситахои асосии ислохи махкумшудагон чи гунаанд?..27

Замима:

Нусхаи шикоят ба харакатхои гайрихукукии кормандони муассисаи ислохи..……….28-29
Нусхаи шикоят оиди хизматрасонии сусти тибби дар муассисаи ислохи…………………29
Нусхаи ариза оиди истифодаи азият…………………………………………………29-31
Чизу чора ва намудхои захли маводи хурокае, ки махкумшуда бо воситаи фириставу дастовезхо гирифта метавонанд………………………………………………………………31
Чизу чорахо ва намудхои захли маводи хурокае, ки ба махкумшудагон доштан ва супоридан манъ аст…………………………………………………………………31-32

Нохуши рух дод – Шумо ё одами наздики Шумо махкум шудед. Дар пеш моххои зиёд, мумкин ки солхои зиёд чудои аз оила ва ёру дустон…..

Чи тавр ба махкумшуда ёри расонидан мумкин аст? Чи тавр у ба худ ёри расонидан метавонад? Чи тавр кардан лозим аст, ки ин ёри ба у зарар нарасонад? Чи кор кардан лозим аст, ки муомила бо махкумшудагон адолатона ва инсондустона бошад?

Чавобхо ба ин ва бисьер саволхои дигар, ки бо чойгиршавии шахс дар муассисаи ислохи вобастааст, дар нашрияи мазкур мавчуданд.

Хангоми тартиб додани китобча барои махкумшудагон меъёрхои конунгузории Чумхурии Точикистон ва стандартхои байналмиллалии нигохдории махкумшудагон, истифода бурда шудааст.

Инчунин ба мукаддимаи китобчаи дасти якчанд нусхахои хуччатхои мурофиави ба монанди аризаву шикоятхо, ки ба Шумо хангоми вайрон кардани хукукхои Шумо аз тарафи кормандони муассисахои ислохи лозиманд, дохил намудем.

Умедворем, ки нашрияи мазкур ба Шумо фоиданок буда, барои мустакилона хифз намудани хукукхоятон ери мерасонад.

1. Дар кучо ва дар кадом шакл махкумшуда бо хукукхои худ шинос шуда метавонад?

Маълумот дар бораи хукук ва ухдадорихоятон дар шакли хатти ва е шифои, хамзамон пас аз ворид шудан ба муассисаи ислохи, ба Шумо расонида мешавад.

Холати хукукии Шумо бо он баён мешавад, ки Шумо хукук ва ухдадорихои шахрвандони Чумхурии Точикистонро доред, ки ин хукукхо бо Конститутсия, Кодекси ичрои чазои чинои, стандартхои байнанхалки, дигар конунхо ва Коидахои тартиботи дохилии муассисахои ислохи, махдуд мешаванд.

Шумо хукук доред аз маъмурияти колонияи ислохи талаб кунед, ки Шуморо бо хамаи ин хучаттхо шинос кунад.

2. Барои ичроиши чазои махрум сохтан аз озоди чи асос шуда метавонад?

Асос барои ичроиши чазо ва таъмини дигар намуди чорахои хусусияти хукуки-чинои дошта, хукм, таъинот ва е карори судии ба кувваи конуни даромада, инчунин санади авф ё бахшиши чазо шуда метавонад[1].

3. Асосхои холати хукукии Шумо

Чумхурии Точикистон хукук ва озодихои Шуморо хамчун махкумшуда эхтиром ва мухофизат мекунад, шароитхои конунии ичрои чазо, кафолати ичтимои, мухофизати хукуки, инчунин мухофизати шахси хангоми ичроиши чазоро, таъмин мекунад.

Хангоми ичроиши чазо ба махкумшудагон хукук ва озодихои шахрвандон, бо як катор махдудиятхои конунгузор пешбини карда, кафолат дода мешавад[2].

4. Аз болои муассисахои ичроиши чазо, ки назорат мебарад?

Назорати бевосита аз болои муассисахо ва макомотхои ичроиши чазо, аз тарафи макомотхои болоии раесатхо ва шахсони мансабдор, ба амал баровардa мешавад. Дар ин холат хамчун макомоти болои Раесати корхои ислохии Вазорати Адлия ва шахсони мансабдорони ин раесат баромад мекунад.

Назорат аз болои фаъолияти муассисахо ва макомотхое, ки чазоро ичро мекунанд, суд ба амал мебарорад. Суд инчунин назоратро аз болои ичроиши катъии чазо ва сари вакт гузаронидани махкумшуда аз Махбасхонаи тафтишоти ба муассисаи ислохи ба амал мебарорад.

Ба гайр аз ин, назоратро аз болои ичроиши якхела ва риояи катъии конунхо хангоми ичроиши чазо, Прокурори Генералии Чумхурии Точикистон ва прокуророни ба у тобеъ буда ба амал мебароранд. Дар Прокуратураи Генерали инчунин шуъбаи назорат аз болои ичроиши конунхо дар чойхои махрум аз озоди, дар тобеъияти прокуратураи генерали – прокуратураи махсус мавуд хастанд, ки назоратро аз болои муассисахои ислохи ба амал мебароранд.

5. Чанд намуд муассисахои ислохи дар Точикистон мавчуданд?

Барои бисери махкумшудагон лозим аст донанд, ки чазои чиноиро дар кучо адо мекунанд.

Мувофики конунгузории ичроиши чазои чиноии Точикистон, муассисахои ислохи ба колонияхои ислохи, колонияхои тарбияви, махбасхо, муассиахои муоличави-ислохи таксим мешавад. Бахри гузаронидани корхои хочаги, махкумшудагонро дар махбасхонахои тафтишоти мемонанд ва ба муассисахои ислохи намегузаронанд, махбасхонаи тафтишоти дар ин холат вазифаи муассисахои ислохиро ичро мекунанд.

Муассисахои ислохи ва махбасхо барои ичроиши чазои махкумшудагоне, ки ба махрум сохтан аз озоди махкум шудаанд, таалук доранд. Муассисахои ислохи бошад ба

[1] КИЧЧ м. 4
[2] КИЧЧ м.15

колонияхои – сукунат, колонияхои низомаш умуми, низомаш пурзур, низомаш сахт ва низомаш махсус таксим мешаванд.

Дар колонияхои тарбияви, чазороноболигоне, ки ба махрум сохтан аз озоди махкум шудаанд, инчунин махкумшудагоне, ки дар колонияхои тарбияви то расидан ба сини 20-солаги монда шудаанд, адо мекунанд[3].

6. Намудхои муассисахои ислохи

1. *Колонияхои ислохии-сукунат*

Дар чунин намуд колонияхо мардоне адои чазо мекунанд, ки чиноятро аз беэхтиёти содир кардаанд, ба мухлати на зиеда аз 5 сол махрум аз озоди махкум шудаанд, инчунин занхое, ки чиноятро аз беэхтиети содир кардаанд.

Дар колонияхои ислохии-сукунат барои махкумшудагони тафсияашон хуббуда, махкумшудагоне адои чазо мекунанд, ки аз колонияхои низомаш умуми, пурзур ва сахт гузаронида шудаанд.

2. *Колонияхои ислохии низомаш умуми*

Дар колонияхои ислохии низомаш умуми занон ва мардоне адои чазо мекунанд, ки якум маротиба барои баркасдона содир намудани чинояти начандон вазнин ва дарачаи миена, инчунин мардоне, ки ба махрум сохтан аз озоди ба мухлати зиеда аз панч сол махкум шудаанд ва барои содир намудани чиноят аз беэхтиети махкум шудаанд. Занхое, ки чиноятро бо рецидиви махсус содир кардаанд, низ дар ин колония нигох дошта мешаванд.

3. *Колонияхои ислохии низомаш пурузур*

Дар колонияхои ислохии низомаш пурзур мардоне адои чазо мекунанд, ки якум маротиба чинояти баркасдонаи дарачаи вазнин содир кардаанд.

4. *Колонияхои ислохии низомаш пурзур*

Дар колонияхои ислохии низомаш пурзур мардоне адои чазо мекунанд, ки якум маротиба ба чазои махрум сохтан аз озоди барои содир намудани чинояти вазнин махкум шудаанд, инчунин мардоне, ки дар холати рецидиви чиноят е ин ки пештар чазои махрум аз озоди махкум шуда буданд. Боз ба ин намуд колонияи ислохи занхоеро кабул мекунанд, ки дар холати рецидиви махсусан хафвнок махкум шудаанд ва заноне, ки чазои хукми катл ба чазои махрум сохтан аз озоди иваз карда шудааст.

5. *Колонияи ислохии низомаш махсус*

Дар колонияхои ислохии низомаш махсус мардоне, адои чазо мекунанд, ки дар холати рецидиви махсус махкум шудаанд ва махкумшудагоне, ки чазои хукми катл ба чазои махрум аз озоди иваз карда шудааст.

6. *Махбасхо*

Дар махбасхо мардоне нигох дошта мешаванд, ки барои содир намудани чиноятхои вазнин ба мухлати зиеда аз 10 сол махкум шудаанд. Инчунин мардоне, ки дар холати рецидиви махсусан хафвнок чиноят содир намуданд бо нигохдории кисми чазо дар махбас, лекин на зиёда аз панч сол.

Махбасхо ба махбасхои низомашон умуми ва махбасхои низомашон сахт таксим мешаванд.

Дар худуди Чумхурии Точикистон 18 муассисаи ислохи мавчуд аст, ки аз он 5-то махбасхонаи тафтишоти, 1- колонияи тарбияви, 4-колонияи сукунат, 1-махбас ва 7 колонияи ислохии низомашон гуногун мавчуд мебошанд

Муассисаи ислохи	Низоми нигохдори	Чои мавкеъ
Колонияи ислохи № 1	низоми сахт	ш. Душанбе
Колонияи ислохи № 5	низоми умуми	ш. Яван
Колонияи ислохи № 6	низоми сахт	ш. Вахдат

[3] КИЧЧ м.71

Колонияи ислохи № 7	низоми пурзур	ш. Душанбе
Колонияи ислохи № 19	низоми пурзур	ш. Худжанд
Колонияи ислохи № 21	изолятори махсус	ш. Душанбе
Колонияи ислохи № 23	низоми сахт	ш. Худжанд
Колонияи ислохи № 13	занона	Чалчале
Махбаси № 1	махбаси низоми махсус	ш. Курган-тюбе
Колонияи тарбияви	Барои хукуквайронкунони ноболиг	ш. Душанбе
Колонияи-сукунат № 10	-	дар Гарауты
Колонияи-сукунат № 20	-	ш. Вахдат
Колонияи-сукунат № 22	-	ш. Худжанд
Махбасхонаи тафтишоти № 1	-	ш. Душанбе
Махбасхонаи тафтишоти № 8	-	ш. Курган-тюбе
Махбасхонаи тафтишоти № 4	-	ш. Куляб
Махбасхонаи тафтишоти № 3	-	ш. Хорого
Махбасхонаи тафтишоти № 2	-	ш. Худжанд

7. Низом дар муассисаи ислохи

Бисери вакт махкумшуда дар чавоби хохиши худ мешунавад, ки ин бо низоми колония мумкин нест. Пас худи низом чист?

Низом – тартиботи адо намудани мухлати чазо мебошад, ки онро конун ва дигар меъёрхои конуни мукарар кардаанд ва ин низом:

- Мухофизат ва чудонигохдории махкумшудагонро таъмин мекунад;
- Назорати харвактаро аз болои махкумшудагон таъмин мекунад;
- Назорати таъмини ухдадорихои махкумшудагонро ичро мекунад;
- Баамалбарории хукук ва ухдадорихои махкумшудагонро таъмин мекунад;
- Мухофизати шахсии махкумшудагон ва кормандонро таъмин мекунад;
- Чудо нигохдории хар намуд махкумшудагонро таъмин мекунад;
- Иваз намудани шароити тамом кардани чазоро таъмин мекунад.

Максади низом - ба вучуд овардани шароитхо барои ислохи махкумшудагон, на ин ки бадкунии хаёти махкумшуда, то ки у азоб кашад[4].

Низоми дар муссисаи ислохи кабул шуда, бояд таъмин намояд, ки фарки зиндагии махкумшударо дар махбас ва озоди ба хадди акал оварда расонад. Чунки ин фаркият, дар шахс хиссиети чавобгари ва дарки шаъну шарафи инсониро бадхуш мекунад. Камкунии фаркияти зиндагони дар махбас ва дар озоди, барои дар зиндагонии ояндаи махкумшуда бо чамъият ва ба мухит мувофик шудани у, зарур аст.

8. Хукуки ба муассисаи ислохи ворид шуданро ки дорад?

Ба муассисахои ислохи, бе ичозати махсус танхо хангоми ичроиши ухдадории хизматии худ, чунин шахсон метавонанд ворид шаванд:

а) Президенти Чумхурии Точикистон, Сарвазири Чумхурии Точикистон, аъзоёни Мачлиси Милли, вакилони Мачлиси намояндагони Мачлиси Олии Чумхурии Точикистон;

б) Прокурори Генерали инчунин прокуророне, ки махсус аз болои муассисахои ислохи назорат мебаранд;

в) Сардорони макомотхо ва раесатхое, ки ичроиши чазоро таъмин мекунанд;

---
[4] КИЧЧ м.82

г) Вакилон ва намояндагони комиссия, ки назоратро аз болои макомотхо ва муассисахое, ки ичроиши чазоро дар худуди муайян, таъмин мекунанд.

Намояндагони Воситахои ахбори умум ва дигар шахсон хукуки ба муассисахои ичроиши чазо, танхо бо ичозати махсуси маъмурияти ин муассиса ва ё макомотхои идоракунии болоии ин муассисахо, ворид шуда метавонанд.

Дар худуди Чумхурии Точикистон низ ташкилотхои гайриконунии байнанхалки ва дохили кор мебаранд, ки фаъолияташон ба назорати шахрванди аз болои муассисахои ислохи равон шудааст. Ин ташкилотхо дар муассисахои ислохи хар намуд мониторингхо, барои маълум сохтани масъалахои асосии махкумшудагон ва кормандони муассисахои ислохи мегузаронанд, назорат мебаранд, ки чи тавр давлат хукукхои махкумшудагонро риоя мекунад. Инчунин ин намуд ташкилотхо бо розиги ва якчоягии маъмурияти муассисахои ислохи хар намуд семинархои маорифи, барои омузиши махкумшудагон, мегузаронанд[5].

9. Интихоби намуди муассисаи ислохи

Намуди муассисаи ислохиро бо низоми мувофик, ки дар он махкумшуда бояд чазои махрум сохтан аз озодиро адо кунад, дар асоси конунгузории чиноии Чумхурии Точикистон, суд таъин мекунад.

Хамин тарик, танхо бо хукми суд нисбати Шумо мумкин аст чазои махрум аз озоди таъин карда шавад, агар Кодекси Чиноятии Чумхурии Точикистон, барои кирдори содирнамудаи Шумо чунин намуди чазоро пешбини намуда бошад.

10. Муддати чанд вакт, махкумшуда ба муассисаи ислохи равона мешавад?

Агар Шумо ба махрум сохтан аз озоди махкум шуда бошед, маъмурияти махбасхонаи тафтишоти бояд дар муддати на зиеда аз 10 руз пас аз гирифтани хукми суд, Шуморо ба чои ичроиши чазо баранд. Дар ин вакт Шумо хукук доред, ки як маротиба бо хешу табори худ мулокоти кутохмуддат гузаронед[6].

11.Гузаронидани Шумо ба чои ичроиши чазо чи тавр мегузарад?

Ба чои ичроиши чазо ва аз як муассиса ба муссисаи дигар Шумо дар зери назорати каравулон гузаронида мешавед.

Ивазкунии муассиса дар зери назорати каравулон бо тартибот ва коидахои махсус гузаронида мешавад: занхо аз мардхо чудо; ноболигон аз дигар махкмушудагон чудо; махкумшудагони чазои хукми катл таъин шуда аз дигарон чудо; махкумшудагоне, ки бо шарики чиноят содир намудаанд аз якдигар чудо. Махкумшудагони гирифтори бемории сил ё ашхосе, ки курси пурраи муоличаи касалихои зухравиро нагузаштаанд, инфексияи ВИЧ, инчунин махкумшудагони гирифтори касалихои рухи, аз дигарон чудо гузаронида мешаванд. Дар холати даркори ин намуд махкумшудагон дар тахти назорати духтур аз чой ба чой гузаронида мешавад.

12. Этап – барои махкумшудагон яке аз вазнинтарин душворихо мебошад, асосан ба он ашхосе, ки гирифтори беморӣи вазнин аст. Махкумшудагони гиририфтори беморихои гуногун чи тавр этап мешаванд?

Этап – гузаронидани махкумшуда аз як муассиса ба муассисаи дигар, дар холати мо аз Махбасхонаи тафтишоти, ба муассисаи ислохи барои ичроиши чазо мебошад.

---

[5] КИЧЧ м.29
[6] КИЧЧ м. 73

Махкумшудагони гирифтори бемории сил ё ашхосе, ки курси пурраи муоличаи касалихои зухравиро нагузаштаанд, инфексияи ВИЧ, инчунин махкумшудагони гирифтори касалихои рухи аз дигарон чудо дар мошинхои чудо этап мешаванд, бо таъини духтур бо назорати кормандони тибби гузаронида мешаванд. Хангоми расидан ба муассисаи ислохи, беморон ба шуъбаи санитарии муассиса чой карда мешаванд.

13.Табобатхонаи Маркази

Дар худуди колонияи исохии №1 шахри Душанбе Табобатхонаи Марказии Раесати корхои ислохии Вазорати адлияи Чумхурии Точикистон амал мекунад, ки дар он беморони гирифтори намуди вазнини касали сил, табобат мегиранд.

Ашхосе, ки дар муассисаи дигари ислохи адои чазо мекунад, лекин гирифтори бемории сил, инфексия ВИЧ мебошад, дар шуъбаи санитарии он муассиса табобат меёбад. Ин намуд беморонро маъмурияти муассисаи ислохи акаллан як маротиба ба Табобатхонаи маркази бурда, аз назорати духтурони он чо мегузаронанд. Бо карори комиссияи Табобатхонаи мазкур, беморро ё дар Табобатхонаи Маркази барои табобат мемонанд, ё гашта ба колонияи ислохии омадааш мефиристанд. Хангоми сихат шудан, ё дар холати хуб шудани саломатии махкумшуда, уро гашта ба колонияи худ барои адои чазо мефиристанд.

Дар Табобатхонаи Маркази инчунин, шуъбаи касалихои рухи барои махкумшудагоне, ки дар муассисаи ислохи ба бемории рухи гирифтор шудаанд мавчуд аст.

14.Махкумшудагоне, ки ба муассисаи ислохи ворид шуданд, бо чи намуд ашехо таъмин карда мешаванд?

Хангоми ба муассисаи ислохи гузаронида шудан, дар тамоми рохи равон ба чои лозима, Шуморо бояд бо либос ва пойафзол мувофики мавсим, инчунин хуроквории чавобгу ба меъёрхои махкумшудагон таъмин кунанд.

15. Гузаронидани Шумо аз як муассиса ба муассисаи дигар, аз хисоби ки ба вучуд оварда мешавад?

Гузаронидани Шумо аз як муассиса ба муассисаи дигар, аз хисоби давлат ба вучуд оварда мешавад.

16. Кадом махкумшуда барои ичроиши хизматрасонии хочаги ба муассисаи ислохи гузаронида нашуда, дар махбасхонаи тафтишоти барои адои чазо мемонад?

Дар холатхои истиснои, агар Шумо якум маротиба ба махрум сохтан аз озоди ба мухлати на зиёда аз 7 сол бо адои чазо дар колонияи низомаш пурзур, махкум шуда бошед, бо розигии Шумо, Шуморо дар махбасхонаи тафтишоти барои хизматрасонии хочаги мемонанд.

Монондани махкумшудагон дар махбасхонаи тафтишоти бахри ичроиши хизматрасонии хочаги танхо бо ичозати срадори махбасхонаи тафтишоти ва розигии хатии худи махкумшуда, ба амал оварда мешавад. Агар Шумо дар махбасхонаи тафтишоти бахри ичрои хизматрасонии хочаги монда бошед, чои нигохдори ва шароитхои нигохдории Шумо бояд ба шароити нигохдории колонияи низомаш умуми мувофик бошад.

Аз хотир набаоред, ки бе ичозати хаттии худ, Шуморо бахри ичрои хизматрасонии хочаги дар махбасхонаи тафтишоти намемонанд[7].

17. Махкумшударо чи тавр ба муассисаи ислохи кабул мекунанд?
Ба кадом маросимхо Шумо дучор мешавед?

Шуморо ба муассисаи ислохи оварданд. Кабули Шумо ба муассисаи ислохи аз чониби маъмурияти колония ва корманди махсус сурат мегирад. Дар колонияхои тарбияви дар кабули махкумшуадгон боз корманди шуъбаи тибби иштирок мекунад.

Дар хотир дошта бошед, ки Шуморо ва либосу ашёхои бо худ бударо пурра кофтукоб мекунанд. Дар муддати як шабонаруз Шумо аз назорати тибби гузашта, пас аз он ба муддати то 15 шабонаруз дар шуъбаи карантин чойгир карда мешавед. Хангоми дар шуъбаи карантин буданатон Шуморо бо тартиб ва шароитхои адои чазо, бо хукуку ухдадорихоятон шинос мекунанд. Боз оиди чавобгари барои вайрон кардани низом огохонида мешавед инчунин, ба Шумо фахмонда мешавад, ки дар кадом холатхо нисбати Шумо зуровари, воситахои махсус ва ярок истифода бурда мешавад. Ба Шумо бояд фахмонда диханд, ки Шумо хукуки мурочиат бо аризаву шикоятхо ба маъмурияти муассисаи ислохи, макомоти болои, ба макомоти прокуратура ва суд доред.

Дар мухлати на зиеда аз 10 руз ба сурогаи яке аз хешовандони Шумо (Шумо хукук доред интихоб кунед ба ки) хабарнома фиристода мешавад. Ба гайр аз ин дар хабарнома чунин маълумотхо бояд бошанд: сурогаи муассисаи ислохи, руйхати ашехое, ки ба Шумо бо воситаи фириставу - дастовез гирифтан мумкин аст, инчунин коидахои мукотиба, гирифтани мулокот, сафар ба берун аз муассиса ва гирифтани муросилоти пули, оиди хукуки гуфтугуи телефонии.

Инчунин, Шуморо бояд, ки бо либос ва лавозимоти хобкуни (чилди болишт ва чойпуш) таъмин кунанд. Либос бояд ба мавсим ва шароитхои махсуси кори мувофик бошад. Либоси ба Шумо дода шуда бо хусусиятхои худ, набояд шаъну шарафи Шуморо паст занад.

18.Хабаркунии хешу табор оиди чои адокунии чазо

Пас аз гузаронидан аз як муассиса ба муассисаи дигар, Шумо хукук доред, ки ба маъмурияти муассисаи ислохи мурочиат кунед, то ки онхо аъзоёни оилаи Шуморо оиди чои адои чазо, хабардор кунанд.

Худи маъмурияти муассисаи ислохи низ ухдадор аст, ки оиди гузаронидани Шумо аз як муассиса ба муассисаи дигар, дар мухлати 10 руз аз рузи ворид шуданатон эътиборан, аъзоени оилаи Шуморо хабардор кунанд.

19. Кадом хукукхоро ба Шумо бояд таъмин кунанд?

Новобаста аз ваъзият, хамаи одамон хукукхои асосию умда доранд ва бе асосхои конуни аз онхо махрум шуда наметавонад. Ашхосоне, ки дастгир карда шудаанд ё махкум шудаанд, ба мухлати муайян аз хукук ба озоди махрум мешаванд.

Риояи баъзе хукукхо бо худи амали дастгиркуни ё махкумшави махдуд карда мешавад. Хукук ба озоди, рафтуомади озодона, хукуки интихобот низ ба ин намуд хукукхо дохил мешаванд.

Ин чо мо руйхати хукукхои асосии Шуморо пешниход мекунем, ки кафолати онхоро стандартхои байнанхалки ва дохилии нигохдории махкумшудагон медиханд.

1. Номумкин будани табъид бо аломатхои лихози нажод, ранги пуст, чинс, забон, дин, акидаи сиёси ё дигар, асли милли ё ичтимои, ваъзи Молли, асли оилави.

[7] КИЧЧ м. 76

2. Шумо хукук ба гирифтани маълумоти хатти оиди хукук ва ухдадорихои худ, оиди тартиб ва шароитхои адои чазои суд таъин намуда доред. Муассиса ва ё макомот, ки ичрои чазоро таъмин мекунад, бояд ба Шумо ин намуд маълумотро пешниход кунад ва бо таъгиротхои тартибот ва шароитхои адои чазо, шинос кунад.
3. Шумо хукук доред, ки кормандони муассисаи ислохи бо Шумо рафтори хуб кунанд. Шуморо набоянд, ки тахти азият ё муомила ва чазои сахт, гайриинсони ё тахкиркунандаи шараф карор диханд. Чорахои мучозот (аз кабили чойгиркуни ба карцер, изолятори чаримави ва г.) ба Шумо танхо дар асоси конун татбик карда мешаванд.
4. Шумо хукук доред, ки аризаву шикоятхо нисбати маъмурияти муассисаи ичрокунандаи чазо, ба макомотхои болои онхо, суд, макомоти прокуратура, дигар макомотхои давлати, ташкилотхои чаъмияти инчунин ба ташкилотхои байнанхалкии хифзи хукук ва озодии инсон мурочиат кунед.
5. Шумо хукуки озодии дин, ичро кардани расму оинхои диниву маросимиро доред.
6. Шумо хукук ба мулокот бо аъзоёни оила, хешу табор, инчунин хукук ба кабули озукавори ва дигар ашёхои лозима доред.
7. Барои гирифтани ёрии хукуки, Шумо метавонед аз хизмати адвокатон ва дигар шахсони ухдадори додани ёрии хукуки, истифода баред
8. Шумо хукуки мукотиба намудан доред.
9. Шумо хукук ба гаштугузор доред.
10. Шумо хукук ба гуфтугуи телефони доред.
11. Шумо хукук ба унвони худ гирифтани муросилоти пули ва кабули он доред.
12. Шумо хукук ба сафар намудан ба берун аз муассисаи ислохи доред.
13. Шумо инчунин хукук ба хизматрасонии модди-маиши доред.
14. Шумо хукук ба хифзи саломати, инчунин ба гирифтани ерии аввалини тибби доред.
15. Шумо хукук ба гирифтани таъминоти ичтимои доред, аз он чумла гирифтани нафака ва ёрии ичтимои дар асосхои якхелаи мукарар намудаи конунгузории Чумхурии Точикистон.

Таъмин намудани хукукхои Шумо набояд Коидахои тартиботи дохилии муассисаи ислохиро поймол кунад, инчунин хукук ва манфиатхои дигар шахсонро поймол кунад.

20. Номумкин будани табъид

Табъид бо аломатхои лихози нажод, ранги пуст, чинс, забон, дин, акидаи сиёси ё дигар, асли милли ё ичтимои, ваъзи молли, асли оилави номумкин аст[8].

Табъид гуфта, бо сабабхои дар боло нишон додашуда, расонидани зарар ё поймол намудани хукукхои махкумшудагони алохидаро, меноманд. Аз ин чо бармеояд, ки хар намуд фаъолияти муассисахои ислохи, ки бо галатфахми, афзал донистан, хурофот ё таасуби дини асос ёфтааст, номумкин аст.

Чудокунии чисмони ва ичтимоии махкумшудагони гирифтори инфексияи ВИЧ, ки аз тарсу фахм ва надоштани маълумот оиди гузариши инфексияи ВИЧ, мисоли таъбид шуда метавонад.

21. Хукук ба гирифтани маълумот оиди хукукхои худ

[8] Коидаи 6 стандартхои акалии коидахои муомила бо махкумшудагони СММ

Вакте Шуморо ба муассиса ислохи меоранд, Шуморо бояд бо тартиб ва шароитхои адои чазо, бо хукуку ухдадорихоятон шинос кунанд. Боз оиди чавобгари барои вайрон кардани низом огохонида шавед инчунин, ба Шумо фахмонда мешавад, ки дар кадом холатхо нисбати Шумо зуровари, воситахои махсус ва ярок истифода бурда мешавад. Ба Шумо бояд фахмонда диханд, ки бо аризаву шикоятхо ба маъмурияти муассисаи ислохи, макоомоти болои, ба макомоти прокуратура ва суд мурочиат карда метавонед. Шумо хукук доред, ки нусхаи Коидахои тартиби дохилии муассисаи ислохиро барои шиносшави талаб кунед.

Шиносшави бо Коидахои тартиби дохили барои ба мухити махбас мувофик шудан, лозим аст.

Дар холате, ки агар ба Шумо нусхаи Коидахоро барои шиносшави надиханд, нусхаи аслиро талаб кунед. Дар холате, ки агар ба Шумо ягон чои Коидахо нофахмо бошад, талаб кунед, то ки ба Шумо бо забони фахмо ва осон фахмонда шавад.

22. Номумкин будани истифодаи азият (пытка)

Шуморо набоянд, ки тахти азият ё муомила ва чазои сахт, гайриинсони ё тахкиркунандаи шарафи у карор диханд. Чорахои мучозот ба Шумо бояд танхо дар асоси конун татбик карда шаванд.

Азият – ин харакате мебошад, ки

- ба шахс баркасдона расонидани азобу шиканчаи чисмони ё рухи расонида мешавад,
- бахри гирифтан аз у ё шахси сеюм маълумот ё икрор шудан,
- додани чазо барои харакатхое, ки у ё шахси сеюм содир кардааст ё гумонбари содир намудани ин харакат аст, инчунин тарсонидан ё мачбур намудани у ё шахси сеюм,
- ё ин, ки бо сабабхои гуногун, ки бо табъиди аломатхои гуногун дошта асос ёфтааст,
- вакте ин дард аз тарафи шахси мансабдори давлати ё шахси дигар, ё бо игвогари, ё бо розигии хомуши онхо расонида шудааст[9].

Азобу шиканчахое, ки аз ин санкция чудонашавандаанд ва ё аз онхо нохост пайдо мешаванд, ба ин мафхум дохил намешаванд.

Кадом вакт чазо ё муомилот хамчун азият, гайриинсони ё тахкиркунандаи шараф хисобида мешавад? Бо назардошти принципхои умумие, ки махбасхои як катор давлатхо тайёр карда баромаданд, чазо он вакт гайриинсони ва тахкиркунандаи шараф хисобида мешавад, агар он:

а) барои харакати гузаронидашуда ё баландбардории интизом ва низоми лозима, номувофик бошад;

ё б) беаклона;

ё в) лозим нест;

ё г) худсарона;

ва д) азобу шиканчаи бехуда ё беасос меорад.

Бахри муайян намудан, оё чазои таъиншуда ин шартхоро вайрон мекунад ё не, бояд, ки чунин омилхо ба инобат гирифта шавад.

1. давомноки ва тафсияи чазо;
2. холати саломатии чисмони ва/ё аклии махкумшуда;
3. мувофикият ба конунхо.

---

[9] М. 117 КЧ ЧТ, м. 1 Конвенция зидди азият ва дигар муомила ва чазои сахт, гайриинсони ё тахкиркунандаи шарафи инсон.

Дар хотир доред, ки шахсони мансабдори махбасхо хукук надоранд, ки муомилаи берахмона бо махкумшудагонро, бо конунгузори ва ё дастурамал макомотхои болои, асоснок кунанд, зеро чунин харакат дар конунгузори пешбини нашудааст.

23. Хукук ба эътирофи шарафи инсони

Шароитхои зиндагони дар махбасхо яке аз омилхои асоси мебошанд, ки хиссиёти шарафи хешро ва худхурматии махкумшударо муайян мекунанд. Чои хобби у, намуди пушидани либоси ичозат дода, чи намуд ва дар кучо истеъмол намудани хурок, чои хоб бо лавозимоти хобби дорад ё ин ки бо хар гуна латтахои кандашуда болопуш мекунанд, оё имконияти оббозикуни дорад ва чанд маротиба, оё харвакта метавонад ба хочатхона равад ё ин ки бояд хар вакти лозима аз кормандони махбас хохиш (баъзан илтимос) кунад,- хамаи ин барои холати рухии махкумшуда нуфузи калон дорад.

Хамаи ашхосе, ки ба махрум сохтан аз озоди махкум шудаанд, хукук ба муомилаи инсондустона ва эхтироми шарафе, ки хоси шахсияти инсони мебошад, доранд[10].

Муомилаи инсондустона бо хамаи шахсони аз озоди махрум шуда, бо эхтироми шарафи онхо, яке аз коидахои асосии таъиноти универсали мебошад. Барои хамин таъиноти ин коида, хамчун хадди акал, набояд ба шароити моддии давлат вобаста бошад. Ин коида бояд бе ягон мамонияти ва фаркияти лихози нажод, ранги пуст, чинс, забон, дин, акидаи сиёси ё дигар, асли милли ё ичтимои, вазъи молли, асли оилави таъмин шавад.

24. Тартиби баррасии шикоятхои махкумшудагон?

Вакте шахс ба муассисаи ислохи хамчун махкумшуда ворид мешавад, у аз чамъият чудо монда, бо тартиби чазодихандаи давлат як ба як мемонад. Дар ин холат хам конунгузории дохилии давлат, хам стандартхои байнанхалки барои бурдани назорат аз болои риояи хукуки махкумшудагон дар муассисахои ислохи, чорахои махсусро пешбини мекунад.

Дар холате, ки Шумо оиди нигохдори дар муассисаи ислохи ягон шикоят дошта бошед, рафтори гайрихукукии кормандони муассиса, вайронкунии хукукхо, Шумо хукук доред бо арзу шикоят ба маъмурияти муассисаи ислохи, маъмурияти раёсати болои, макомоти прокуратура ва ё суд мурочиат кунед.

Аризаву шикоятхои Шумо ба макомотхои прокуратура, суд, иттиходияхои чамъияти, танхо бо воситаи маъмурияти муссисаи ислохи равон карда мешаванд.

Аризаву шикоятхои Шумо, ки ба макомоту муассисахое, ки аз болои фаъолияти муассисахои ислохи назорат мебаранд, аз цензура намегузаранд ва дар муддати як руз, ба гайр аз рузи истирохати, ирсол карда мешаванд.

Хамин тарик, агар шикояту аризахои Шумо ба макомотхои болоии муассисахои ислохи, суд ва прокуратура равона бошанд, пас маъмурияти муассисаи ислохии Шумо ин мактубхоро хонда наметавонад ва Шумо метавонед, ки мактубхои худро бо лифофахои махкама супоред.

Аризаву шикоятхое, ки ба дигар макомотхои давлати ё/ва иттиходияхои чамъияти равона карда мешаванд, аз цензура мегузаранд.

Макомотхо ва шахсони мансабдоре, ки арзу шикоятхои Шумо ба онхо равона шудаанд, боянд, ки дар мухлати мукарар намудаи конун арзу шикоятхоро дида бароянд ва аз натичаи он ба Шумо хабар диханд. Арзу шикоятхои шахрвандон дар муддати як мох ва арзу шикоятхое, ки ба тафтишии иловаги мухточ нестанд дар мухлати на зиёда аз 15 руз дида баромада мешаванд.

---

[10] м. 10 Паймони байнанхалки доир ба хукуки шахрванди ва сиёси

Дар холатхое, ки барои дида баромадани арзу шикоят тафтиши иловаги, чамъ намудани хучаттхои лозима ё кабул намудани чорахои дигар лозиманд, дар холатхои истисној мумкин аст, ки мухлати дида баромадани арзу шикоят дароз карда шавад. Лекин мухлати умумии дида баромадани арзу шикоят набояд аз ду мох зиёд шавад ва оиди ин карор бояд, ки арзкунанда хабардор шуда бошад[11].

Донед,ки оиди хар як арзу шикояти Шумо, маъмурияти муассисаи ислохи хатман бо фикру мулхизахои худ мактуб мефиристад.

25. Хамчун шахси диндор Шумо чи гуна хукукхо доред?

Ба Шумо, хамчун махкумшуда озодии вичдон ва диндори кафолат карда мешавад. Хар як махкумшуда хукук дорад худсарона муносибати худро ба дин муайян кунад ва худ чудо ё бо дигарон парастории як дин буда, ичрои расму оинхои диниву маросимиро гузаронад инчунин, акидахои динии худро дошта бошад.

Агар Шумо аз маъмурияти муассисаи ислохи хохиш кунед, мумкин аст, ки ба Шумо барои ичрои расму оинхои дини рафтан ба муассисаи диние, ки дар худуди нохияи истикоматии муассисаи ислохи наздик аст, ичозат диханд.

Бо хохиши Шумо, маъмурияти муассисаи ислохи ба наздатон корманди муассиаи диниро, ки бо тартиби мукарар намудаи конун ба кайд гирифта шудааст, таклиф кунанд. Ба Шумо ичозат дода мешавад, ки дар муассисахои ислохи, бо тартиби мукарар намудаи конун, ашёхои расмии дини ва адабиёти диниро нигох доред. Бо ин максад муассисаи ислохи хучраи алохида чудо мекунад.

Ба махкумшудагони гирифтори бемории вазнин, инчунин махкумшудагони хукми катл гирифта бо хохишашон гузаронидани расму оинхои лозима бо иштироки корманди муассисаи дини, мумкин аст.

Гузаронидани расму оинхои дини набояд зидди коидахои тартиботи дохили бошанд ва хукукхои дигаронро поймол кунанд[12].

22. Мулокот бо хешовандон

Шумо хукук ба чунин мулокотхо доред:

- Кутохмуддат, бо давомнокии 4 соат;
- Дарозмуддат, хам дар худуди муассисаи ислохи ва хам берун аз он, бо давомнокии то 3 шабонаруз.

Мулокотхои кутохмуддат бо хешу табор ва дигар шахсон дар хузури корманди муассисаи ислохи гузаронида мешавад.

Мулокотхои дарозмуддат бо хукуки зиндагонии якчоя танхо бо хешовандони наздик дода мешавад, дар холатхои истисној, бо ичозати сардори муассиса – бо дигар шахсон.

Намуд, давомноки ва тартиби додани мулокот:

Намуди мулокот	Давомноки	Бо ки мулокот кардан мумкин аст?	Тартиби гузаронидан
Кутохмуддат	*4 соат*	*Бо хешовандон ва шахсони дигар*	*Дар хузури намояндаи муассиса*
Дарозмуддат	*3 шабонаруз*	*Бо хешовандони наздик ва бо ичозати сардори муассиса бо дигар шахсон*	*Бе хузури намояндаи муассиса*
Дарозмуддат бо	*3 шабонаруз*	*Бо хешовандон ва дигар шахсон.*	*Тартиб ва чои гузаронидан ро сардори*

[11] м.12 Конун дар бораи мурочиати шахрвандон
[12] КИЧЧ м.21

истикомати берун аз муассисаи ислохи.			*муассисаи ислохи таъин мекунад, дар колонияхои тарбияви ин намуд мулокот ба мулокоти кутохмуддат бо баромадан ба берун аз муассиса иваз карда мешавад.*

Ба шахсоне, ки ба мулокоти кутохмуддат ба назди Шумо омаданд, овардани озукавори ва дигар ашёхо, номумкин аст.

Ба хучрахои гузаронидани мулокотхои дарозмуддат овардани озукавори (ба гайр аз машруботи спирти, пиво), либосхои шакли шахрванди барои пушидани Шумо, инчунин ашёхо ва предметхое, ки нигох доштани онхо дар муассисаи ислохи мумкин аст.

Дар холате, ки агар Шумо ба беморим вазнин, ки ба хаёт хатарнок аст гирифтор шудед сардори муассисаи ислохи хешовандони Шуморо хабардор мекунад ва ичозат медихад, ки онхо бо Шумо ба мулокоти гайринавбати оянд.

Бо хохиши Шумо мумкин аст, ки мулокоти дарозмуддат ба мулокоти кутохмуддат иваз карда шавад. Тартиби гузаронидани мулокот ва тартиби ивази як намуд мулокот ба мулокоти дигарро маъмурияти муассисаи ислохи накшагири мекунад[13].

Ба махкумшудагон пас аз як мохи ворид шудан ба муассисаи ислохи, яъне пас аз гузаштани махкумшуда мухлати карантини, ки дар ин вакт махкумшуда дар шуъбаи карантини нигох дошта мешавад, ичозат барои гирифтани мулокот дода мешавад.

Хамчун коида, танхо ду шахси калонсол мумкин аст, ки бо мулокот ба назди Шумо оянд. Бо онхо мумкин аст, ки ноболигон (бародарон, хохарон, фарзандон) оянд.

Аз хотир набарред, ки мулокотхои Шумо бо олами беруна ин хукуки Шумо, на ин ки имтиёз. Аз хамин сабаб онхо набоянд, ки хамчун чораи хавасмандгардони ё чазои интизоми истифода бурда шаванд. Хамчун чазо номумкин аст, ки Шуморо аз мулокотхо бо олами беруна махрум кунанд, агар окибати ин мулокотхо ба содиршавии чиноят наорад. Нисбати алокахои оилави ягон намуди махрумсози гузоштан, мумкин нест.

27. Тартиби гузаронидани мулокот

Бо аризаи худи махкумшуда ё шахси ба мулокот омада, ичозатро барои гузаронидани мулокот сардори муассисаи ислохи ё ичрокунандаи вазифаи у, медихад.

Пул, чизхои кимматнок, инчунин ашёхое, ки барои истифодабари дар муассисаи ислохи номумкин аст (бо руйхат, шахси ба мулокот омада шинос мешавад) ба шахси назоратчии гузаронидани мулокотхо, супорида мешавад.

Сардори муассиса ё муовинони у, сардори даста, ёрдамчии навбатчи шахсони ба мулокот омадаро кабул мекунанд.

Хангоми гузаронидани мулокот, ба махкумшуда ё аз тарафи махкумшуда додани ягон намуд хучаттхо, навиштачотхо ва сиёхнависхо номумкин аст.

Сухбат хангоми мулокот бо забоне, гузаронида мешавад, ки онро шахси ба мулокот омада интихоб мекунад. Агар забони дар мулокот истифода бурда шударо, ягон корманди муассисаи ислохи нафахмад, тарчумон таклиф карда мешавад (лекин махкумшудагонро таклиф намудан мумкин нест).

28. Мулокот бо адвокат

[13] КИЧЧ м. 91

Бо аризаи хаттии Шумо ё аризаи хешовандон, инчунин намояндагони чомеъа ба Шумо мумкин аст, ки барои гирифтани ёрии хукуки бо адвокат мулокот кунед. Бо хохиши Шумо ва ё адвокат мумкин аст, ки ин намуд мулокотхо бе иштироки намояндагони муассиса гузаронида шаванд. Ин намуд мулокотхо хисоби мулокотхои асосиро бо хешовандон кам намекунанд, микдор ва муддати он махдуд карда намешавад. Мулокотхо бо адвокат бояд, ки танхо дар вакти бекори ва вакти аз хобхези (подъем) то хобкунии (отбой) Шумо гузаронида шаванд.

Тартиби гирифтани мулокот бо адвокат чунин аст:

Шумо ба сардори даста ё сардори муассисаи ислохи мурочиат карда, хохиш мекунед, ки ба Шумо мулокот бо адвокат барои гирифтани ёрии хукуки лозим аст. То омадани адвокат сардори даста метавонад худаш ба Шумо ёрии хукуки дихад. Харочотхои адвокатро Шумо худатон ё хешовандони Шумо бояд руйпуш кунанд.

29. Оё Шумо хукуки гирифтани фириставу дастовез доред?

Шумо хукук доред бидуни махдудияти микдор ва вазнини, фириставу дастовез гиред. Дар хакикат Шумо метавонед бе махдудият фириставу дастовез гиред, яъне чи кадаре, ки хешовандони Шумо фиристонанд, хамон кадар шумо фириставу дастовез гирифта метавонед. Агар дар фириставу дастовез ба Шумо дорувори фиристонанд, ин дорухо ба шуъбаи тибби, барои таботати худи Шумо гузаронида мешавад[14].

Донед, ки хамаи фириставу дастовезе, ки ба Шумо фиристонида мешавад аз тарафи маъмурияти муассиса тафтиш карда мешаванд ва агар ба Шумо дастовези кушодашуда биёранд, хайрон нашавед.

Бо ичозати маъмурияти муассисаи ислохи, Шумо низ метавонед фириставу дастовез фиристонед.

30. Оё Шумо хукук ба мукотиба намудан доред?

Шумо бидуни махдудияти микдор хукуки навишта фиристодани мактуб ва телеграмма низ, доред. Мактубхо танхо бо воситаи маъмурияти муассисаи ислохи фиристонида мешаванд. Бо ин максад дар худуди муассисаи ислохи куттихои мукотиба мавчуданд. Мактубхо ба куттихои мукотиба монда мешаванд, ё ба дасти кормандони муассисахои ислохи дар холати кушода супурда мешаванд.

Агар мактубхои Шумо бо хусни хатти нофахмо, хати махфи ё дигар аломатхо, инчунин агар дар мактуб маълумотхои махфи бошад, ба сурогаи гирандаи мактуб фиристонида намешаванд ва нест карда мешаванд, оиди ин Шуморо бояд хабардор кунанд.

Мактубхо аз цензура мегузаранд.

Байни махкумшудагони дар муассисахои гуногун нигох дошта шуда, бе ичозати маъмурияти муассиса, мукотиба намудан мумкин нест, агар онхо хешу табор бошанд ичозати маъмурият лозим нест[15].

Дар хотир доред, ки мукотиботи Шумо бо адвокат, аз цензура намегузарад.

Оё маъмурияти муассисаи ислохи хукук дорад, ки аз суратхисоби Шумо маблаг барои хизматрасонии мукотиби гирад, агар онхо ба чои дар як хафта як маротиба мукотиб овардан, дар як мох як маротиба оранд?

Маъмурияти муассиса танхо барои амалан ичро намудани хизматрасони, метавонад аз суратхисоби Шумо маблаг гирад.

31. Хукук ба гаштугузор

---

[14] КИЧЧ м. 93

[15] КИЧЧ м. 95

Агар Шумо маҳкумшуда бошед, ки адои ҷазоро дар ҳуҷраҳои маҳкам, изоляторҳои ҷаримавӣ, изоляторҳои интизомӣ, ҳуҷраҳои навъи камера ва камераҳои яккаса ва агар Шумо дар ҳавои тоза кор накунед, Шумо ҳуқуқ доред, ки ҳаррӯза ба муддати якуним соат гаштугузор кунед.

Агар Шумо дар колонияи ислоҳи адои ҷазо намоед, ҳуқуқи ҳаррӯза ба муддати 2 соат гаштугузор намудан доред.

Маҳкумшудагони ҳар як камера алоҳида, дар махсус қисми муассиса ислоҳи, дар рӯзи рӯшан гаштугузор мекунанд. Агар Шумо қоидаҳои гаштугузорро вайрон кунед, гаштугузор пеш аз мӯҳлат қатъ карда мешавад[16].

32. Ҳуқуқ ба гуфтушуниди телефонии

Бо иҷозати сардори муассисаи ислоҳи, ба маҳкумшудагон ҳуқуқ ба гуфтугӯи телефонӣ дода мешавад. Дар ҳолати будани шароитҳои техникӣ, мумкин аст, ки маҳкумшудагон аз хизмати гуфтугӯи байнанҳалқи истифода барад.

Гуфтугӯи телефонӣ дар иштироки намояндаи муассисаи ислоҳи гузаронида мешавад, ва агар ягон намояндаи муассиса забони суҳбати телефониро нафаҳмад, барои бурдани назорати суҳбати телефонӣ тарҷумон (ба ғайр аз худи маҳкумшудагон) таклиф карда мешавад.

Гуфтугӯиҳои телефонӣ аз суратҳисоби Шумо ё аз тарафи хешовандони Шумо пардохт карда мешавад.

33. Ҳуқуқ ба баромадан аз ҳудуди муассиса

Берун аз ҳудуди муассиса баромадан ба маҳкумшудагон мумкин аст.

1. Аз ҳудуди муассиса баромадан ба муддати кӯтоҳ то 7 шабонарӯз, бидуни дарназардошти вақте, ки барои рафту омад (на зиёда аз се рӯз) зарур аст.

- Бо сабаби вобаста ба масъалаи шахсӣ: фавти хешованди наздик ё бемории вазнин, ки ба ҳаёти бемор таҳдид мекунад, офати табиӣ, ки дар натиҷа ба маҳкумшуда ва ё оилаи ӯ зарари назарраси моддӣ расонидааст;
- Барои пешакӣ ҳал намудани масъалаҳои таъминоти меҳнатию маишӣ, ки пас аз озодшавӣ пайдо мешаванд.

2. Ба занҳое, ки дар хонаҳои кӯдакони назди муассисаи ислоҳи буда, фарзанд доранд, мумкин аст:

- Аз ҳудуди муассиса баромадан ба муддати кӯтоҳ то 7 шабонарӯз (бидуни дарназардошти вақте, ки барои рафту омад зарур аст), барои мондани фарзанди худ дар хонаи хешовандон, хонаи кӯдакон ё парасторон;
- Ба занҳое, ки дар озоди фарзанди ноболиғи-маъюб доранд – дар як сол як маротиба иҷозат дода мешавад, ки аз ҳудуди муассиса ба муддати кӯтоҳ баромада равад.

3. Ба шахсони ноболиғ танҳо бо ҳамроҳии хешовандон ва ё дигар шахси ҳамроҳикунанда аз ҳудуди муассиа баромадан мумкин аст[17].

Агар маҳкумшуда муддати муайян ягон вайронкунии қоидаҳои тартиботи дохилӣ надошта бошад, бо кадом тартиб ба ӯ аз ҳудуди муассиса баромадан мумкин аст? Муассисаи ислоҳи мӯҳлати минбаъдаи адои ҷазоро асос намуда, метавонад, ки маҳкумшударо аз ҳудуди муассиса баромадани намонад?

Иҷозат ба баромадан аз ҳудуди муассисаи ислоҳи, дар асоси қисми 5 моддаи 98 КИҶҶ ҶТ танҳо сардори муассиса иҷозат медиҳад, бо назардошти:

- Хусусият ва вазнинии ҷинояти содиршуда;

[16] КИҶҶ м. 97
[17] КИҶҶ м. 98

- Мухлати адокардаи чазо;
- Шахсият ва рафтори махкумшуда;

Хамин тарик, маъмурияти муассисаи ислохи метавонад минбаъда адо намудани мухлати чазоро асос намуда, ба баромадани махкумшуда аз худуди муассиса, монеъги кунад. Афсус, ки дар конун гуфта нашудааст, ки муддати чанд вакт бояд гузарад барои додани ичозат, ки махкумшуда аз худуди муассисаи ислохи барояд.

34. Хукук ба хизматрасонии модди-маиши

Ин хукук чунин масъалахоро дар бар мегирад:

Меъёри масохаи манзил ба як махкумшуда набояд камтар аз

- ду метри квадрати дар колонияхои ислохи;
- дувуним метри квадрати дар махбасхо;
- се метри квадрати дар колонияхои занхо;
- севуним метри квадрати дар колонияхои-тарбияви;
- се метри квадрати дар муассисахои муоличави-ислохи.

Махкумшудагон бо чои хоби индивидуали ва лавозимоти хобкуни (чилди болишт ва чойпуш), либосвори, либоси тагпуши ва пойафзоли мувофики синну сол, чинс ва шароитхои мавсими таъмин карда мешаванд.

Махкумшудагоне, ки дар муассисахои ислохи бо сабаби аз онхо вобаста набуда ё бо сабаби бемори кор намекунанд, инчунин маъюбони гурухи 1 ва 2, ноболигони колонияхои тарбияви аз хисоби давлат бо хуроквори ва либосвори таъмин мешаванд.

35. Хучрахо

Хамаи хучрахое, ки махкумшудагон истифода мебаранд, асосан хамаи хучрахои хоби бояд, ки ба хамаи талаботхои санитари чавобгу бошанд. Хатман ба рушнои ва хачми ин хучрахо, ба хачми акали хучрахо ахамияти калон додан лозим аст. Яъне, ки маъмурияти муассисаи ислохи бояд кушиш кунанд, ки хамаи ин шароитхо ба саломатии махкумшудагон зарар нарасонад, чунки хобкуни дар хучрахои хунук, камхаво ва намнок ба беморихои зиёд оварда мерасонад.

Оинахо дар хучрахое, ки махкумшудагон он чо кор ва истикомат мекунанд, бояд хачми калон дошта бошанд, то ки дар хучра рушани бошад ва хавои тоза ба хучра бе мамоният ворид шавад. Рушноии сунъи бояд то дарачае рушан бошад, ки махкумшудагон кор кардан ва хондани китобхоро тавонанд. Яъне, ки хар як камера бояд, то хадди имкон рушании сунъии баланд дар иловагии рушноии табии дошта бошанд.

Хангоми хунук шудани хаво харорати миёнаи камерахо дар муассисаи ислохи, бояд 18-20 дарача бо Цельсий бошад.

Беморон, ноболигони маъюби гурухи 1 ва 2, модароне, ки фарзанди ширхор доранд ва хомиладорон бояд, ки бо шароитхои хубтар таъмин карда шаванд[18].

Дар хар як камера, ба хар як махкумшуда, чевонхои хурди барои нигох доштани ашёхои шахсии махкумшуда дода мешавад, инчунин дар болои он Шумо метавонед суратхои одамони наздики худро гузоред.

36. Муросилоти пули

[18] КИЧЧ м.104

Шумо хукук доред, ки ба унвони худ муросилоти пули кабул кунед, инчунин ба хисоби хешовандони худ ва бо ичозати маъмурияти муассиса ба шахсони дигар низ, муросилоти пули равона кунед.

Хамаи маблагхои кабулшуда ба суратхисоби Шумо раовна карда мешаванд.

37. Таъминоти тибби дар муассисаи ислохи чи тавр аст?

Барои хизматрасонии тиббии Шумо дар муассисахои ислохи - муассисахои табобати (табобатхонахо, табобатхонахои махсуси бемории рухи ва сил, шуъбахои тибби), барои нигохдори ва табобаткунии махкумшудагони гирифтори бемории сил, инфексия ВИЧ ва нашъаманди, муассисахои ислохи-табобати, ташкил карда мешаванд.

Шумо инчунин хукук доред, ки аз хисоби худ ё хисоби хешовандони худ, аз хизмати духтури берун аз муассиса буда истифода баред. Лекин ёрии тибби ва табобатро Шумо албатта дар дохили муассисаи ислохи, зери назорати духтурони шуъбаи тибби муассиса мегузаред.

Маъмурияти муассисаи ислохи бояд, хамаи талаботхои лозимии санитари-гигиени ва зиддиэпидемиявиро, ки саломатии махкумшудагонро мухофизат мекунад, таъмин кунад. Аз тарафи дигар худи Шумо бояд, ки талаботхои санитари ва гигиении пешниходкардаро ичро кунед[19].

Агар Шумо аз хизматрасонии тиббии муассисаи ислохи рози набошед, метавонед ба чунин макомотхо ва шахсон шикоят кунед:

1. ба сардори шуъбаи тиббии муассисаи ислохи;
2. ба сардори муассисаи ислохи;
3. ба сардори шуъбаи тиббии РКИ Вазорати адлия;
4. ба сардорони РКИ Вазорати адлия;
5. ба макомоти прокуратураи махсуси назорати;
6. Ба прокуратураи Генерали – шуъбаи назорат аз болои чойхои махрум аз озоди.

38. Хукук ба таъминоти ичтимои

Шумо хукук ба гирифтани таъминоти ичтимои доред, ба гирифтани нафака ва ёрии ичтимои дар асосхои умуми мувофики конунгузории Чумхурии Точикистон. Барои гирифтани нафака ва ёрии ичтимои, маъмурияти муассисаи ислохи руйхати махкумшудагонро, ки мувофики конун бояд ёрии хукуки гиранд, тартиб дода ба Вазорати Мехнат ва мухофизати ичтимои равона кунанд. Вазорат дар навбати худ ба суратхисоби хар як махкумшуда маблаги муайян мегузаронад.

39. Оё Шумо озукавори харид карда метавонед?

Шумо, бидуни махдудият озукавори ва ашёхои лозимаро аз суратхисоби шахсии худ ва нафакапули бо хисоби гайринакди харид карда метавонед. Руйхати озукавори, ки ба фуруш манъ аст, аз тарафи маъмурияти муассисаи ислохи тартиб дода мешавад.

Барои харид намудани озукавори ва ашёхои лозима, дар муассисахои ислохи махсус магозахо мавчуд мебошанд, ки хар руз, ба гайр аз рузхои истирохат кор мекунанд. Шумо ба ин магозахо дар вакти чудошуда рафта метавонед[20].

Ба Шумо инчунин мумкин аст бидуни махдудият, инчунин аз хисоби худ адабиётхо, газетаву мачалахо, лавозимоти мактуби харид кунед, дар фириставу дастовез

---

[19] КИЧЧ м.105
[20] КИЧЧ м. 89

адабиётхо кабул кунед. Ба Шумо адабиёте, ки ба сар намудани чангу чанчол, азобу шиканча ва хусусияти порнографи доштаро харидан, нигох доштан ва пахн намудан мумкин нест.

40. Тартиботи руз дар муассиаи ислохи

Дар хар як муассиаи ислохи, бо инобати хусусиятхои хоси кории дастаи махкумшудагон, холати оперативи, мавсими сол, шароитхои худуди ва дигар холатхои лозима, тартиби руз муайян карда мешавад.

Вакту соати аз хобхези (подъем), хочатхона, тайёрии чисмони, истеъмоли хурок, коррави, коркуни, дарсхони, маъракахои тарбияви ва умуми-чисмони ва гайраро тартиботи руз дар дохили худ мегирад. Инчунин хашт соати хобкунии махкумшудагон ва додани вакти шахси, дар тартиботи руз ба инобат гирифта мешавад.

41. Кабули шахси аз тарафи сардор

Шумо хукук доред, ки ба кабули шахсии сардори муассиса, инчунин сардорони шуъбахо, хозир шавед. Кайди шахсони хозиршудагон дар махсус китобхо бурда мешавад, ки он китоб дар шуъбаи умуми нигох дошта мешавад.

Кормандони Вазорати адлия низ, дар рузхои аникшуда ба муассисахои ислохи меоянд ва Шумо метавонед бо саволхои пайдошуда, ба кабули шахсии онхо хозир шавед. Кайди махкумшудагоне, ки ба чунин кабул хозир шуданианд дар китоби махсус бурда мешавад.

Кариб хар руз ба муассисахои ислохи кормандони прокуратураи махсуси назорати, бо максади бурдани назорат меоянд ва Шумо метавонед ба онхо, бо шикоятхои худ мурочиат кунед.

42. Тартиби истеъмоли хурок дар муассисахои ислохи

Махкумшудагон хурокро дар вакти муайян кардашудаи тартиботи руз, дар ошхонахо ё хучраи таксимотии чои кор (раздаточное помещение) истеъмол мекунанд. Махкумшудагоне, ки аз тахти назорати маъмурият озод шудаанд, ё хукуки гаштугузори бе каравули доранд, хурокро дар чои кор ё чои истикомат истеъмол мекунанд.

Хамчун чазо Шуморо махдуд намудан аз вояи хурок (рацион питания) ва кабули баъзе намудхои хуроквори номумкин аст, ба гайр аз холатхои истиснои, вакте ки духтур Шуморо дида баромада ба ин намуд санчиш ичозат медихад.

43. Кадом ашёхоро Шумо дар камера нигох дошта метавонед?

Хамаи ашёхое, ки мувофики руйхати тартибдодашуда дар Коидахо нишон дода шудаанд, дар камера нигох доштан мумкин аст. Дар муассисаи ислохи Шуморо бо ин руйхат бояд шинос кунанд.

44. Оё мумкин аст, ки ашёхои Шумо ва камераи Шуморо кофтукоб кунанд?

Шумо, либосхои Шумо, инчунин хучрае, ки Шумо он чо нигох дошта мешавед, аз тарафи кормандони муассисаи ислохи кофтукоб карда мешаванд. Инчунин гузаронидани кофтукоби шахси мумкин аст, лекин танхо аз тарафи шахси хамчинс бо Шумо. Гузаронидани кофтукоби камера, вакте ки он чо махкумшуда хузур дорад танхо дар холатхои истиснои мумкин аст.

45. Маълум аст, ки дар колонияхо фаъолияти фаври-чустучуи гузаронида мешавад. Максади ин фаъолият чист?

Максад - таъмини хифзи махкумшудагон, кормандони муассиса ва дигар шахсон, ошкоркуни ва пешгири ва пешбини намудани чиноятхои содиршаванда ва содиршуда, вайронкунии тартиби адои чазо, ёрирасони дар ошкор намудани чиноятхое, ки махкумшудагон вакти дар озоди буданашон содир карданд, кофтукоби махкумшудагони аз муассисаи ислохи гурехта[21].

46. Оё нисбати махкумшудагон чорахои хавасмандгардони истифода бурда мешаванд?

Барои рафтору интизоми хуб, муносибати софдилона ба мехнат ва таълим, иштироки фаъолона дар кори ташкилотхои худфаъолият ва чорабинихои тарбияви нисбати Шумо чорахои зайли хавасмандгардони истифода бурда мешаванд[22]:

Намуди чораи хавасмандгардони	Дар муассисаи ислохи ки чораи хавасмандгардониро таъин мекунад	Дар колонияи тарбияви ки чораи хавасмандгардониро таъин мекунад
Рахматнома	*Сардори даста (хатти ё шифои)*	*Сардори даста: мурабии шуъба; сардори колония (хатти ва шифои)*
Додани тухфа	*Сардори колония*	*Сардори колония*
Мукофотпули	*Сардори колония*	*Сардори колония*
Додани мулокоти иловагии кутохмуддат	*Сардори колония*	*Сардори колония*
Пеш аз мухлат бардоштани мучозоти гузошташуда	*Шахсе, ки ин мучозотро таъин намудааст. Ин чораи хавасмандгардони на дертар аз шаш мохи таъин намудани мучозот истифода бурда мешавад. Мумкин аст, ки танхояк мучозоти пештар таъин шуда бардошта шавад.*	*Шахсе, ки ин мучозотро таъин намудааст.*
Дар колонияи ислохии низомаш махсус ба бинохои истикоматии мукаррари дар худи хамон колония гузаронидани махкумшудагоне, ки на камтар аз сеяки мухлати чазоро дар бинохои навъи камера адо карданд.	*Аз тарафи сардори колония бо карори комиссияи муассисаи ислохи.*	*Аз тарафи сардори колония бо карори комиссияи муассисаи ислохи.*
Зиёд намудани давомнокии гаштугузор то дуюним соат дар як руз ба мухлати то як мох нисбати махкумшудагоне, ки дар	*Сардори колония*	*Сардори колония*

[21] КИЧЧ м. 85
[22] КИЧЧ м. 118

колонияхои низоми махсус ва махбус нигох дошта мешаванд.		

Нисбати махкумшудагоне, ки дар колонияхои сукунат нигох дошта мешаванд, боз чунин чораи хавасмандгардони истифода бурда мешавад: гузаронидани рузхои истирохат ва ид дар берун аз худуди муассиса.

47. Оё нисбати Шумо чорахои интизоми татбик мекунанд?

Барои вайран кардани тартиботи мукараршудаи адои чазо нисбати Шумо чорахои зайли мучозоти истифода бурдан мумкин аст.

Хангоми таъин намудани чорахои мучозот хамаи холатхои содир намудани вайронкунии Коидахо, шахсият ва интизоми Шумо то содир намудани харакати вайронкунии Коидахо, ба инобат гирифта мешаванд. Чораи мучозоте, ки Шуморо ба он гирифтор мекунанд ба вазнини ва хусусиятхои рафтори ношоями содиршуда бояд мувофик бошад[23].

Мучозот	Тартиби таъин ва ичроиш дар колонияи ислохи	Дар колонияи тарбияви
Танбех	*Хам шифои ва хам хатти эълон карда мешавад*	*Аз тарафи мурабиёни шуъба эълон карда мешавад*
Бекор гардонидани шароитхои бехбудигардонидашудаи нигахдошт	*Бо карори сардори муассиса*	*Бо карори сардори муассиса*
Махрум намудан аз мулокоти навбатии кутохмуддат ё дарозмуддат, ё гуфтугуи телефонии то як мох	*Бо карори сардори муассиса*	*Бо карори сардори муассиса*
Чойгиркунии махкумшудгоне, ки дар колонияи ислохи ё махбасхо нигох дошта мешаванд ба изолятори чаримави ба мухлати то понздах шабонаруз	*Агар махкумшуда дар муддати як сол такроран ба изолятори чаримави ворид шавад, у вайронкунандаи ашадди хисобида мешавад.*	*Бо карори сардори муассиса*
Гузаронидани махкумшудагони чинси мард, ки ашадди вайронкунандаи тартиби мукараргардидаи адои чазо дониста шудаанд ва дар колонияхои ислохии низоми умуми, пурзур ва сахт нигох дошта мешаванд ба бинохои навъи камера ба мухлати то шаш мох ва агар дар колонияхои нищоми	*Бо карори сабабноки сардори муассиса ва нишон додани мухлати нигохдори, бо хулосаи комиссияи муассисаи ислохи.*	*Таъин намешавад*

[23] КИЧЧ м.120

махсус бошад – ба камерахои яккаса ба мухлати то шаш мох;		
гузаронидани маҳкумшудагони чинси зан, ки ашадди вайронкунандаи тартиби мукараргардидаи адои чазо даниста шудаанд, ба бинохои навъи камера то се мох.	*Бо карори сабабноки сардори муассиса ва нишон додани мухлати нигохдори, бо хулосаи комиссияи муассисаи ислохи*	*Таъин намешавад*

Занони махкумшуда, ки дар хонаи кудакони муассисаи ислохи фарзандони ширхор доранд, инчунин занони махкумшуда, ки бо сабаби хомила ва таваллуд аз кор озод карда шудаанд, хамчунин маъюбони гурухи 1 ва 2 - ба изолятори чаримави, бинои навъи камера ва камерахои яккаса гузаронида намешаванд.

Агар муддати як сол аз рузи ичроиши чораи мучозоти интизоми махкумшуда ба мучозоти нав гирифтор нашавад, у махкумшудаи бе мучозот хисобида мешавад.

48. Коидахои чудо нигохдории махкумшудагон чи гуна аст?

Дар муассисахои ислохи тартиби чудо нигохдории занон аз мардон, ноболигон аз калонсолон истифода бурда мешавад.

Агар шумо якум маротиба ба махрум сохтан аз озоди махкум шуда бошед, пас Шумо аз махкумшудагоне, ки пеш махкум шуда буданд, чудо нигох дошта мешавед. Тамоман чудо (изолированно) аз дигар махкумшудагон ва чудо аз якдигар нигох дошта мешаванд: махкумшудагон дар холати рецидиви хавфнок; махкумшудагоне, ки чазои хукми катл бо тартиби бахшиши чазо ба чазои махрум сохтан аз озоди иваз шудааст.

Пештара кормандони суд ва дигар макомотхои хифзи хукук, ки барои содир намудани чиноят махкум шудаанд - дар муассиаи ислохии алохида адои чазо мекунанд. Ба ин муассиа дигар махкумшудагон низ барои адои чазо равона карда мешаванд. Инчунин махкумшудагони ноболиг, ки барои баркасдона содир намудани чиноят ба махрум сохтан аз озоди махкум шудаанд ва махкумшудагоне, ки ашадди вайронкунандаи низоми муассиса мебошанд, аз дигар махкумшудагон чудо нигох дошта мешаванд.

Мухкумшудагони гирифтори бемории инфексиони аз дигар махкумшудагон чудо нигох дошта мешаванд. Беморони гирфтори инфексияи ВИЧ аз дигар махкумшудагони гирифтори беморин инфексиони чудо нигох дошта мешаванд. Махкумшудагони шахрвандони хорича ва шахсони бетабаа дар асосхои умуми нигох дошта мешаванд[24].

49. Мехнат дар муассиаи ислохи

Одатан мехнат дар муассисаи ислохи хамчун фаъолияти асосии махкумшудагон ба хисоб меравад, лекин якчанд коидахои умумии истифодаи мехнати махкумшудагон мавчуданд.

- Мехнати махкумшудагон набояд ба онхо азобу шиканча орад;
- Хамаи махкумшудагон мувофики холати чисмони ва рухии худ, ки духтур шаходат кунондааст, фаъолияти мехнати баранд;

Хангоме, ки холати чисмонии Шумо барои машгул шудан ба мехнат мувофик бошад, он вакт бояд мехнат кунед. Хангоми ба муассисаи ислохи ворид шудан, духтур бояд холати чисмони ва рухии Шуморо санчиш гузаронда, оиди короям будани Шумо ба сардори муассиса хулоса дихад. Агар Шумо ба саломатии худ шикоят дошта бошед,

[24] КИЧЧ м.78

духтур бояд Шуморо аз назар гузаронад ва ба сардори даста ё сардори муассисаи ислохи хабар расонад, ки Шумо кобилияти коркуни доред ё не.

- Махкумшудагон бояд он намуди кори лозимаро ичро кунанд, ки рузи кории мукаррари пур шавад;

Аз нуктаи назари ислох шудани махкумшудагон, маъмурияти муассисаи ислохи бояд фарки, вакти кории дар муассиса ва вакти кории дар озоди бударо, то хадди акал кам намояд.

- Мехнате, ки махкумшуда ба он машгул мешавад бояд ба у ягон дарачаи ихтисоси дихад ё дарачаи ихтисосиашро баланд кунад, то ки пас аз адо намудани чазо, махкумшуда дар озоди ба ягон намуди фаъолияти мехнати машгул шавад;
- Хеч касс дар муассисаи ислохи ба мехнати мачбури ё хатми набояд, ки мачбур карда шавад.

Ягона истисно мехнате мебошад, ки хамчун чазо танхо аз тарафи суд таъин карда мешавад.

50. Дар кадом холатхо мумкин аст, ки Шуморо ба дигар муассисаи ислохи гузаронанд?

Мувофики конун Шумо бояд, ки хамаи мухлати чазоро дар як колонияи ислохи, махбас ё колонияи тарбияви адо кунед.

Гузаронидани Шумо аз як муассиса ба муассиаи дигари ислохии низомаш монанд, танхо дар холати бемори ё таъмини мухофизати Шумо, ё махкамшавии муассисаи ислохи, инчунин дар холатхои дигари истиснои, ки барои ба минбаъда нигохдории Шумо дар колония мамоният дорад, мумкин аст[25].

51. Дар кадом холатхо муассисаи ислохи иваз карда мешавад?

Вобаста аз интизом ва муносибат ба мехнат, мумкин аст, ки Шуморо аз як намуд муассисаи ислохи ба дигар гузаронанд.

Хангоми доштани тафсияи хуб, барои минбаъда адо намудани чазо Шуморо гузаронидан мумкин аст:

- аз махбас ба колонияи ислохи – хангоми адо намудани на кам аз ними мухлати адои чазои суд таъин намуда;
- аз колонияи ислохии низомаш умуми, пурзур ва сахт ба колонияи ислохии сукунат – хангоми адо намудани на кам аз як сеяки мухлати чазо;
- агар Шумо барои содир намудани чинояти махсусан вазнин махкум шуда будед, ё пеш аз мухлат шартан аз адо намудани чазои махрум сохтан аз озоди халос шуда будед ва дар мухлати минбаъдаи адои чазо чинояти нав содир намудед – хангоми адои на кам аз ду сеяки чазо.

Дар чунин холатхо Шуморо ба колонияи сукунат гузаронидан мумкин нест:

- Агар шумо барои содир намудани чиноят дар холати рецидиви махсус хавфнок, суд шуда бошед;
- Агар чазои хукми катли ба Шумо таъин намуда ба махрум сохтан аз озоди бо тартиби бахшиши чазо иваз карда шудааст;
- Агар Шумо табобати хатми нагузашта бошед ва бояд, ки дар муассисахои тиббии шакли пушида табобати махсусро гузаред;
- Агар Шумо аризаи хатти навишта аз гузаронида шудан ба колонияи сукунат даст кашида бошед.

Агар Шумо ашадди вайронкунандаи тартиби мукараршуда бошед, Шуморо ба чунин муассисаи ислохи гузаронидан мумкин аст:

[25] КИЧЧ м. 79

- Аз колонияи ислохии сукунат ба колонияи ислохие, ки суд нисбати Шумо мукарар карда буд;
- Аз колонияи ислохии сукунат, ки суд мукарар карда буд ба колонияи ислохии низомаш умуми;
- Аз колонияи ислохии низомаш умуми, пурзур, сахт ва махсус ба махбас, ба мухлати на зиёда аз се сол, бо адо намудани мухлати мондаи чазо дар колонияхои ислохи, ки аз он ба махбас гузаронида шуда будед, ба гайр аз занон.

Иваз намудани намуди колонияи ислохи аз тарафи суд бо аризаи Шумо ё пешниходи сардори муассиса, татбик карда мешавад[26].

52. Чорахои бехатари ва асосхои татбики онхо

Агар Шумо:

- ба кормандони муассисаи ислохи мукобилият нишон дихед, ба талаботхои конуни онхо итоат накунед, магал хезонед, дар бетартибихои оммави, гаравгири иштирок намоед, ба дигарон хамла оваред ва ё дигар харакатхои хавфноки зидди чамъияти содир кунед;

- инчунин хангоми гурехтан ё вакти дастгир намудани махкумшудагони аз муассисаи ислохи гурехтаро, бо максади пешгири намудани харакатхои гайриконунии зикршуда, расонидани зарар ба худ ва гирду атроф мумкин аст, ки кувваи чисмони, воситахои махсус ва ярок истифода бурда шавад.

Кувваи чисмони, воситахои махсус ва ярок танхо мувофики конунгузории Точикистон мукараршуда, истифода бурда мешавад.

53. Дар кадом холатхо дастбандхо истифода бурда мешаванд?

Дастбандхо нисбати Шумо танхо бо ичозати сардори муассисаи ислохи истифода бурда мешавад.

Истифодаи дастбандхо дар чунин холатхо мумкин аст:

- нишон додани зуровари ба дастаи каравулон, нигохбонон, маъмурияти муассисаи ислохи;
- рози нашудани воридшави ба изолятори чаримави ё интизоми, хучраи навъи камера ва карцер;
- суикасд ба худкуши намудан, расонидани зарар ба узвхои худ ё хамла намудан ба дигар шахсон ё махкумшудагон;
- дастгир намудани махкумшуда пас аз гурехтани он аз муассисаи ислохи.

Дастбандхо танхо бо фармон ё ичозати шахси барои истифодаи он ичозатдода, ё сардори болои кушода мешаванд. Барои беасос истифода бурдани дастбандхо, шахсони онро истифода бурда ба чавобгари кашида мешаванд.

Истифода бурдани воситахои оромкуни хамчун чазо ё мучозот, тамоман манъ аст.

Истифодаи воситахои оромкуни аз кабили дастбандхо, завлона (кандалы), куртаи дафъи чунун (смирительные рубашки) ё занчирхо хамчун чазо номумкин аст. Аниктараш истифода бурдани занчирхо ва завлона хамчун воситаи оромкуни мумкин нест.

54. Дар кадом холатхо яроки оташфишон истифода бурда мешавад?

Дар яке аз 7 холатхо:

1. бахри мухофизат аз хамла, ки ба хаёт ё саломати тахдид мекунад;
2. бахри нишон додани мукобилият аз хамлаи махкумшудагон, ки максади гирифтани ярок доранд;

---

[26] КИЧЧ м. 80

3. бахри халос намудани гаравгон, бинохои забтшуда, хучрахо ва воситахои наклиёт;
4. бахри нишон додани мукобилият ба хамлаи ярокдорон ё гурух;
5. бахри дастгир намудани шахсе, ки бо ярок мукобилият нишон дод, ё чинояти вазнини зидди хаёт ва саломати содир намуд.
6. бахри пешгирии гурехтан;
7. бахри дастгир намудани шахси ярокдор;

Агар нисбати Шумо бе ягон асос зуровари нишон доданд, лату куб карданд, Шумо метавонед оиди харакатхои гайрихукукии кормандони муассисахои ислохи ба суд шикоят кунед.

55. Шароитхои адои чазо дар муассисаи ислохи чи гунаанд?

Дар худуди як муассисаи ислохи шароитхои нигохдории Шумо гуногун шуда метавонад, ки ин вобаста ба интизом ва муносибат ба мехнат иваз шуда метавонад. Шумо метавонед дар шароитхои умуми ва хуб, ки низоми муассисаи ислохии мазкур пешбини мекунад, нигох дошта шавед. Оиди гузаронидани махкумшуда аз як шароит ба шароити дигар, Комиссия карор кабул мекунад.

Дар холате, ки Шумо бо карори Комиссия рози набошед, хукук доред оиди карори кабулшуда ба суд шикоят кунед[27].

56. Агар ба хаёти Шумо хатаре тахдид кунад…

Хангоми ба вучуд омадани хатар ба хаёт, саломати ва ё хатари содиршавии чиноят аз тарафи шахсони дигар нисбати шахсияти Шумо, мувофики Кодекси ичроиши чазои чинои Шумо хукук доред бо ариза ба таъмини бехатари ва оиди ба чои бехатар гузаронидан, ба маъмурияти муассисаи ислохи мурочиат кунед.

Барои ин максад мумкин аст, ки камерахои чаримави, изолятори интизоми ва хучраи навъи камера истифода бурда шаванд. Ба ин хучрахо танхо бо ичозати сардори муассисаи ислохи, ба мухлати на зиеда аз 30 шабонаруз чой кардан мумкин аст.

Шахсони мансабдоре, ки нисбати таъмини бехатарии махкумшудагон чорахои зарури наандешидаанд, мувофики конунгузории Точикистон ба чавобгари кашида мешаванд.

57. Воситахои асосии ислохи махкумшудагон чи гунаанд?

Ислох шудани махкумшуда – дар у таъсис додани муносибати эхтиромона нисбати инсон, чамъият, мехнат, меъёрхо, коидахо ва одатхои хаёти инсоният ва таъсис додани интизоми хукуки.

Воситахои асосии ислохи махкумшудагон инхоянд: тартиби ичроиши мукараршуда ва адои чазо (низом), корхои тарбияви, мехнат, гирифтани таълими умуми ва таъсири чамъияти.

Воситахои ислохи нисбати махкумшудагон вобаста аз чазо, хусусият ва дарачаи хавфнокии чинояти содиршуда,шахсият ва интизоми махкумшуда, истифода бурда мешаванд[28].

Замима:

[27] КИЧЧ м.88
[28] КИЧЧ м.14

Коидахои мурочиаткунии

1. Мурочиатро хамеша бо таври хатти нависед, хатман кайд кунед, ки шикоят ба номи кист, дар кучо Шуморо ёфтан мумкин аст, чи максад доред, чи намуд хукуквайронкуни содир шудааст;
2. Хамавкат нусхаи аризахоро, бо ишораи гирифтани ариза ва раками телефонии он шахси мансабдоре, ки аризаи Шуморо баррасси мекунад. Агар аризаи Шуморо кабул накунанд, мактуб навишта бо мукотиб (почта) фиристонед;
3. Хеч вакт, ба гайр аз холатхои истисной, чавоби макомоти поёниро нагирифта ба макомоти болои мурочиат накунед, ё агар пас аз гузаштани 10 руз чавобро нагирифтед ба макомоти болои мурочиат кардан мумкин аст.
4. Талаб кунед, ки ба Шумо чавоби асоснок диханд, агар кори чинояти огоз шуда бошад ё аз огози кори чинояти радъ карда бошад, нусхаи карорро талаб кунед.

Нусхаи шикоят ба харакатхои гайрихукукии кормандони муассисаи ислохи.

Ба суди шахри Душанбе
аз номи махкумшудаи
колонияи № 7, Кабилов
Зафар Сафарович

Шикоятнома

Ман махкумшуда, ки дар колонияи ислохии № 7, ки барои содир намудани чинояти дар моддаи 110 КЧ Чумхурии Точикистон (расонидани зарари вазнини чисмони), аз тарафи суди нохияи Марказии шахри Душанбе ба се сол махрум сохтан аз озоди махкум шудаам.

10-уми сентябри соли 2003 тахминан соати 15.00 хангоми баровардан ба гаштугузор корманди муассисаи ислохи, насаби у ба ман маълум нест, лекин шинохта метавонам, унвони сержанти хурд, маро барои суст рох гаштан бо чуби резини ба тахтапуштам зад. Ман уро огох кардам. Барои ин у ва ду корманди дигари унвони сержанти хурд доштa, маро ба як тараф бурда бо чуби резини лату куб карданд. Хамаи ин харакатхои кормандони муассисаи ислохиро махкумшудагон Кахоров Сангинмурод, Нариманов Ахрор ва Рыжов Степан, ки дар камераи № 85 нигох дошта мешаванд, диданд.

Ман боз огох кардам, ки шикоят мекунам, пас аз ин маро бо карори муовини сардори муассисаи ислохи ба карцер гузарониданд, гуё ман кормандони муассисаро дашном додам.

Карори баровардашуда гайриконуни мебошад, чунки:

1. Кормандони муассисаи ислохии № 7-ро ман дашном надодам.
2. Бинобар гирифтори бемории сил будани ман, маро ба карцер ворид намудан номумкин аст.
3. Аз вакти содир намудани хукуквайронкуни то вакти баровардани карор дар бораи вориди ман ба карцер зиёда аз 10 шабонаруз гузашт, инчунин санчиш гузаронида нашудааст.

   Дар асосхои боло зикршуда:

1. Карори дар бораи вориди ман ба карцер гайриконуни ва беасос хисобида шавад.
2. Сардори муассиса ухдадор карда шавад, ки кормандони нисбати ман воситахои махсус истифода бурданд ва дар натича ба саломатии ман зарари сабук расонида шуд.

3. Сардор ва кормандони муассиса ухдадор карда шаванд, ки ба ман 1000 сомони товони зарар супоранд.

Замима:
1. Нусхаи шикоят;
2. Маълумотнома оиди расонидани зарари чисмони;
3. Руйхати шохидон;
4. Нусхаи карор оиди ворид намудан ба карцер;

Руз «__»____________2004 сол Кабилов З.С.

Нусхаи шикоят оиди хизматрасонии сусти тибби дар муассисаи ислохи.

Ба сардори шуъбаи тиббии
Вазорати Адлия аз номи
махкумшуда Зверев А.С.

А Р И З А

Ман Зверев Иван Салохович, 1959 соли таваллудам, 08.01.2004 сол ба хабс гирифта шудам ва холо бошад дар колонияи ислохии № 7 адои чазо карда истодам.

Пеш аз ин ман гирифтори бемории гастрит Будам. Вакти дар колония нишастанам ман гирифтори бемории захми меъда шудам.

Лекин табобати лозимаро ман намегирам: ба камераи табобати маро намегузаронанд, дорувории лозимаро ба ман намедиханд, бея гон асос дорувории ба ман лозимаро аз хешовандонам кабул намекунанд. Аз хамин сабаб холати саломатии ман бад шудан гирифт.

Бинобар ин хохиш мекунам:
1. Маро ба камераи табобати гузаронанд ва зери назорати духтурон монанд.
2. Доруворие, ки хешовандони ман мефиристанд, барои ба ман додан ичозат диханд.

Бо сабабе, ки саломатии ман руз аз руз бад шуда истодааст, хохиш мекунам, зудтар аризаи маро санчиш гузаронед.

Замима:
1. Нусхаи махлумотнома оиди холати саломатии ман.
2. нусхаи аризахо барои додани дорувори бо ишорахои кабул накардани онхо, дар ….варак.

Руз «___»________2004 имзо Зверев А.С.

Нусхаи ариза оиди истифодаи азият.

Ба прокурори шахри
Душанбе аз номи хамсари
айбдоршаванда Малахов
С.Т.- Малахова Д.Б.
истикоматкунандаи
куч.________________

А Р И З А

18.03.2004 сол шавхари ман Малахов С.Т. дар чои истикоматиамон, бо гумони содир намудани чиноят, дастгир карда шуд. Аз соати 19.00 18 марти соли 2004 то 26 марти соли 2004 шавхари ман дар раёсати шахрии милитса нигох дошта шуда буд ва нисбати у азият истифода бурда шуд.
Истифодаи азият нисбати Малахов бо чунин амалхо тасдик шудаанд:

1.Дар лахзаи дастгиркуни ман, аъзоёни оилаи ман (ному насаб) хамсояхои ман (ному насаб) ягон захмхо дар бадани шавхарам надида будем;

2.26.03.2004 сол, вакте шавхари маро ба махбасхонаи нигохдории мувакатти оварданд, кормандони тиббии махбасхона зарархои гуногуни чисмони дар бадани у дида, протокол тартиб доданд;

3.Аризаи шавхари ман, ки он чо кайд шудааст:

- 18.03.2004 сол тахминан соати 20.00, се корманди милитсаи ба у ношинос дар рутбаи сержант (яке аз онхо бо муйсар ва муйлаби сиёх, кадаш тахмин 160 см) хар сеяшро шинохта метавонад, аз у талаби икроршави намуда бо дасту по ва чубхои резини муддати лату куб намуданд;
- 19.03.2004сол, муфаттиш Сычев шавхарамро тахдиди боз лату куб намудан, талаб кард, ки дар содир намудани чиноят икрор шавад.
- Пас аз оне ки шавхари ман рози нашуд, соати 23.00 муфаттиш ва он се корманди милиса уро ба утоки кори № 8 бурда, он чо ба сараш пакети полиэтелни пушониданд ва вакте у аз хуш рафт бо об хушёр карда боз лату куб намуданд;
- Шохид Граблин, ки истикоматкунандаи куачи Борбад 110, нишондод дод, ки 18.03.2004 сол тахминан соати 22.00, у аз хучрае, ки шавхари маро лату куб намуданд овозхои баланди мардона шунавид.
- Терентев, Фирсов, Злобин нишондод доданд, ки шаби 19 ба 20 марти соли 2004 ба камераи онхо шавхари маро оварданд, ки у ба онхо хамаи холати корро ва инчунин оиди лату куб карда шуданаш накл карда додааст.

Аз чои кор ва истикомат шавхари ман тавсифномаи хуб дорад.

Дар асоси Конвенцияи зидди истифодаи азият ва дигар муомила ё чазои сахт, гайриинсони ва тахкиркунандаи шараф, азият – ин харакате мебошад, ки ба шахс баркасдона расонидани азобу шиканчаи чисмони ё рухи, бахри гирифтан аз у ё шахси сеюм маълумот ё икрор шудан, додани чазо барои харакатхое, ки у ё шахси сеюм содир кардааст ё гумонбари содир намудани ин харакат аст, инчунин тарсондан ё мачбур намудани у ё шахси сеюм, ё ин, ки бо сабабхои гуногун, ки бо таъбиди тафсияи гуногун дошта асос ёфтааст, вакте ин дард аз тарафи шахси мансабдори давлати ё шахси дигар, ё бо игвогари, ё бо розигии хомуши онхо расонида шудааст. Ба ин мафхум дард ва азобе, ки аз чазои конуни чудонашавнада аст, дохил нашудааст. Мувофики моддаи 2 Конвенцияи мазкур, хар як давлат бояд чорахои мушахассе ба чо оварад, ки истифодаи азиятро пешбини ва пешгири кунад, ягон холати истиснои талофи азият шуда наметавонад. Мувофики моддаи 12 Конвенцияи мазкур хар як давлат бояд, ки оиди хар як холати истифодаи азият зуд тафтишот гузаронад. Мувофики моддаи 15 Конвенцияи мазкур, хар як давлат бояд таъмин кунад, ки нишондод ва аризаи дар зери истифодаи азият додашуда дар барассии суди истифода бурда нашавад.

Дар асоси гуфтахои дар боло зикршуда:

Х О Х И Ш М Е К У Н А М:

1. оиди нисбати шавхари ман истифода бурдани азият кори чинояти огоз карда шавад, шахсони гумонбар дастгир карда шаванд, бо сабаби он, ки онхо ба чамъият хавфноканд.

2. нисбати шавхарам ва шохидони истифодабарии азият чорахои мушахаси мухофизати кабул карда шаванд ва бо ин сабаб кори чинояти бо айбдории шавхари ман ба макомоти прокуратура супорида шавад.

Хохишмандам оиди чорахои кабулшуда ба ман хабар расонида шавад.

Замима:

1. маълумотномаи тибби аз 26.03.2004 сол дар як варак.
2. тафсивнома ба Малахов С.Т. дар як варак.
3. аризахои номбаршудагон дар 7 варак.

Чизу чора ва намудхои маводи хурокае, ки махкумшуда бо воситаи фириставу дастовезхо гирифта метавонанд

Махсулоти тамоку , гугирд;

Сарулибос, калапуш, пойавзол, рахти хобии намунави, барои махкумшудагон мукараршуда (нимтанаи пахтадори лаганда, либоси махсус, музаи кирзи, ботинкаи рангаш сиёх, телпаки гушакдори одди, фуражкаи тобистона);

Куртаи тагпушии гарм ва одди;

Даструймол, тасмаи миёнбанди, чуроб, колготка, дастпушак, дастпушаки бепанча, шиппаки хонаги, пойавзоли варзиши, ришта, гарданпеч, даструпоккунак;

Воситахои ороиш (собуни мушкин, собуни чомашуи, дандоншуяк, хока, хамира, шона, равганхо);

Уребча, эзор, миёнбанд, синабанд, дока, халатчахои гигиени, сарсузан, вазелин, пахта, махлули саршуи, восиахои косметики (барои занон)

Оина, риштарошаки барки ё механики, риштарошаки бехавф барои истифодаи якдаъфаги;

Чуткаи пойавзол ва чуткаи либос, равган барои пойавзол;

Зарф, гилофи барои айнак, собун ва дандоншуяк, ки аз пластмасса истехсол карда шудаанд, кадахои дастадор ва кошук;

Бозихои руимизи, ба гайр аз карта;

Китоби дарси, дафтархои хонандаги, лифофахо барои мактуб,марка, каламхои одди, калами худнавис, сиёхи ва мехвари рангаш кабуд, сафед ва нофармон;

Адабиёт;

Суратхои фотографии, альбомхои фотографи;

Костюмхои варзиши;

Чойчушонакхои барки маиши, дар завод истехсолшуда;

Салиби сари синаги ва предметхои дини, ки аз метталхои киматбахо тайёр карда шудаанд;

Асобагал, чубдаст, протез, коляска барои маъюбон (дар асоси нишондоди тибби);

Соатхои дасти ва киссаги, ки аз металхои гайрикимматбахо истехсол шудаанд (ба истисрои колонияхои тарбияви ва махбасхо)

Телевизорхо ва радиоприёмникхо (танхо барои истифодаи колективи ба даст оварда шуда метавонанд ва дар чойхои муайяннамудаи маъмурият чихозонида мешаванд)

Чизу чорахо ва намудхои захли маводи хурокае, ки ба махкумшудагон доштан ва супоридан манъ аст.

Асбобу анчомхо, чизу чорахо ва маснуотхо, ки аз муомилоти граждани бекор карда шудаанд;

Хамаи намудхои яроки оташфишон ва беоташ;

Воситахои наклиёти;

Моддахои тарканда, захрнок, сухторхавфнок;
Пул, когазхои кимматнок, чизу чорахои кимматнок;
Асбобхои оптики;
Соатхои дастиву кисаги (дар колонияхои тарбияви ва хабсхонахо);
Маводхои хурокворие, ки пеш аз истеъмол гарм карданро талаб намекунанд (гайр аз чой, кахва);
Хама намуд нушокихои алкоголи, оби чав;
Атр ва дигар маснуотхое, ки дар асоси спирти тайёр карда шудаанд;
Моддахои нашъаовар ва адвиёти (табобати) воситахои таъиноти тибби;
Мошинхои тахрири, аппаратхои чоп (нашр);
Кордхо, дигар чизхои тезбуранда халонанда, оташафрузакхо;
Табархо, болгачахо ва дигар асбобхо;
Картахои бози;
Суратгиракхо, маводхои фотографи, моддахои кимиёви, камерахои киногири, видеомагнитофонхо;
Хар як хуччат ба гайр аз нусхаи хукм ва таъиноти суд, квитансия барои мухофизати пул, чизу чора, сарватхо;
Харитахои топографи, кутбнамо (компас);
Либоси расми ва харби, лавозимоти хонхо ва либоси руи, каллапуш, пойавзоли намунаи гайримукарари;
Каламхои ранга, ранг, когази нусхабардори.